

ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ BENLİK SAYGISI DÜZEYLERİNİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİYLE KIYASLANMASI

A COMPARISON OF TEACHERS' PROFESSIONAL SELF-RESPECT LEVELS WITH THEIR PERSONAL CHARACTERISTICS

Murat DEMİR¹, Ayşe Tuba DEMİR², Oktay GÜNAYDIN³, Okan KANDEMİR⁴

Makalenin Alanı: Eğitim Teknolojileri

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi

18.08.2022

Kabul Tarihi

18.08.2022

Anahtar

Kelimeler

Öğretmen,
Benlik Saygısı,
Meslek.

Özet

Bireyin davranışlarının ve kişisel özelliklerinin rolünü içerir. Benlik saygısı, kişinin kendi davranışına ilişkin olumlu ve olumsuz yargılarını içerir. Bireyler, kişisel özelliklerine ve karakterlerine uygun bir meslek seçerek ve meslekleri ile ilgili olumlu yargılardan oluşan olumlu mesleki benlik saygısına sahip olarak mutlu bir yaşam sürdürebilirler. Mesleki benlik saygısı, mesleki seçimler olsun ya da olmasın, bireyin kendine atıflarını ifade eder. Kişinin mesleğinden duyduğu gurur, zevk ve saygının derecesi ve ona ne kadar değer verildiğidir. Çalışma kapsamında 162 öğretmen ile anket uygulaması yapılarak katılımcılara Mesleki Benlik Saygısı ölçeği uygulanmıştır. Yapılan anket uygulaması sonucunda katılımcıların kişisel özellikleriyle mesleki benlik saygıları arasında bir ilişki tespit edilememiştir.

Article Info

Received

18.08.2022

Accepted

18.08.2022

Keywords

Teacher,
Self-Esteem,
Profession.

Abstract

It includes the role of an individual's behavior and personal characteristics. Self-esteem includes positive and negative judgments about one's own behavior. Individuals can lead a happy life by choosing a profession suitable for their personal characteristics and characters and by having positive professional self-esteem consisting of positive judgments about their profession. Occupational self-esteem refers to an individual's self-attribution, with or without professional choices. It is the degree of pride, pleasure and respect one has for one's profession and how much it is valued. Within the scope of the study, a questionnaire was applied to 162 teachers and the Professional Self-Esteem scale was applied to the participants. As a result of the survey application, no relationship was found between the personal characteristics of the participants and their professional self-esteem.

1. GİRİŞ

Okulda ve ders dışı etkinliklerde olduğu kadar başarılı bir topluluk oluşturmada da başarı, doğru alışkanlıkların geliştirilmesine bağlıdır. Bu bağlamda eğitim, en genel haliyle toplumun beklentilerini karşılayabilecek ve geleceği şekillendirebilecek davranışlar geliştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2017).

¹ Ahmet Rasim İlkokulu, İstanbul, e-mail: demirgibi@msn.com, ORCID: 0000-0002-9542-8565 (Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

² Ahmet Haluk Dursun İlkokulu, İstanbul, e-mail: kokludemir@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3244-7363

³ Orhangazi İlkokulu, İstanbul, e-mail: oktaygunaydin@msn.com, ORCID: 0000-0002-0562-4125

⁴ Ahmet Rasim İlkokulu, İstanbul, e-mail: okankandemir@yandex.com, ORCID: 0000-0002-6754-6556

Hedef davranışın kazanılmasında öğretmenlerin rolü tartışılmaz bir gerçektir. Okullarda modern öğretim yöntemleri kullanılarak öğretme ve öğrenme süreçleri öğretmenlerin rehberliğinde yürütülür. Bu süreçte hedeflenen düzeye istenilen şekilde ulaşılmasında mesleğin ve öğretmenlerin başarısının yüksek olacağı kabul edilmektedir (Corey, 2015).

İstenen bu davranış, eğitimin temelini oluşturan eğitimin toplumsal, felsefi ve tarihsel boyutlarıyla ilgilidir. Bu bağlamda bireyin eğitim yoluyla kazandığı davranış, sosyal bir etkinlik olarak algılanmaktadır. Bir toplumdaki etkileşimler hem aşağıdan yukarıya hem de yukarıdan aşağıyadır ve sonuçlar kasıtlı ve sonuç odaklıdır (Dilci, 2009).

1.1. Mesleki Benlik Saygısı

Mesleki benlik saygısı, kişinin mesleğine duyduğu saygıdan farklıdır çünkü kişinin bir mesleğe duyduğu saygı genel bir tavrı ifade eder. Bununla birlikte, mesleki benlik saygısı kişisel durumları ifade eder. Mesleki eğitim almış ve hayatında bu mesleği icra eden kişide mesleki benlik saygısı ortaya çıkmakta ve yaptığı meslek ile bağlantılıdır (Arıcak, 1999: 94-95).

Başka bir deyişle, mesleki benlik saygısı, bir kişinin tercih ettiği mesleğe ilişkin geliştirdiği değer yargısıdır. Mesleki benlik saygısı yüksek olan kişiler aynı zamanda yüksek mesleki uyum ve doyuma sahiptirler (Arıcak ve Dilmaç, 2003: 1). Uluslararası literatürde mesleki benlik saygısı farklı araştırmacılar tarafından farklı şekilde değerlendirilmektedir.

Super'e (1951) göre mesleki benlik saygısı, mesleği avantaj haline getiren kişinin geliştirdiği değerdir; Munson'a (1992) göre profesyonel benlik saygısı, kişisel tutumları ifade eder (Arıcak, 1999: 93).

Öte yandan mesleki benlik saygısını; kişinin yaptığı mesleğe ilişkin bir yeterlilik duygusudur. Bu nedenle mesleki benlik saygısı, öz-yeterlik, öz güven ve öz farkındalığı doğrudan etkiler. Aynı şekilde, Carmel (1997: 591) bunu mesleki yeterliliğe ve kişinin performansına yönelik olumlu veya olumsuz kişisel tutum olarak tanımlamıştır.

1.2. Öğretmen Adaylarının Mesleki Benlik Saygısını Etkileyen Değişkenler

Mesleki benlik insan yaşamının uygulamalarını anlama süreci, özne olarak 'ben' ve bana kavramları arasındaki etkileşimin sona ermesi olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca kişinin içinde yaşadığı toplumun eğitimsel ya da siyasal sistemleri, yaşamını, tutumlarını ya da duygularını olumlu ya da olumsuz etkileyerek, kişisel gelişimini etkilemektedir (Baloğlu ve ark, 2006).

Diğer meslek gruplarında olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de mesleki kimliğin oluşmasını etkileyen olumlu ve olumsuz unsurlar bulunmaktadır. Bunlar; maddi olanaklar, hizmet içi eğitimin kalitesi, mesleki yayınlara ilgi ve çağdaş öğretim yöntemlerine bağlılık, öğretmenlik mesleğini doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Mesleki zorluklar aşılmadan mesleki başarıya ulaşılamaz; öğretmenlik mesleği ile kişisel bir bağı yoktur (Demir ve ark, 2011).

Bu anlamda öğretmenin deneyimi, öğretmenlik mesleğine karşı yapılan değer yargısını ve mesleğin birey için ne kadar önemli ve değerli olduğunu yansıtır; aynı zamanda "mesleki benlik saygısının " oluşumunu da etkiler. Yani kişinin özgüveninde, özverisinde ve iyilik halinde önemli bir değişim olur. Tersine, kişinin mesleki özgüveni de aynı oranda azalır ve mesleki performansına yansır (Aslan ve Akyol, 2006).

Sonuç olarak mesleki faaliyetlerde karar vermede sorun yaşamanın yanı sıra; aynı zamanda meslekten uzaklaşma, bıkkınlık, yenilik eksikliği ve yeni şeyler üretememe ile sonuçlanır. Öğretmenlerin mesleklerine yönelik olumlu tutumları aynı zamanda mesleki benlik saygılarını da yansıtmaktadır (Sayın, 2003).

1.3. Araştırmanın Önemi

Öğretmenlik geçmişten günümüze değer verilen bir meslektir. Öğretmenler, belirli bir zamanda topluluk üyelerinin hayatlarına dokunan ve onları terk eden kişilerdir. Bu doğrudan etkiden dolayı öğretmenlerden belirli niteliklere sahip olmaları beklenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı da öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini etkin ve verimli bir şekilde yürütebilmesi için mesleki bilgi, mesleki beceri, tutum ve değerler olmak üzere üç ek alan belirlemiştir (MEB, 2017).

Öğretmenler, eğitim ortamında başta öğrenciler olmak üzere birçok insanla etkileşim halindedir ve bu etkileşimi sağlıklı bir şekilde sürdürmek, hayata karşı olumlu bir tutum sergilemeyi gerektirir. Bu nedenle, tutum ve değerleri ve mesleki yeterliliği içeren sağlıklı bir zihniyet önemlidir.

Öğretmenlerin olumlu tutumlara sahip, hayattan zevk alan, sorunlara çözüm yönünde bakan, hayattan memnun bireyler olmaları ve öğrencilere rol model olmaları dikkat çekicidir (Demir ve Murat, 2017: 349). Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin mesleğine ve okul ortamına duyduğu saygının öğretmen özelliklerine etkisini belirlemektir. Bu değişkenler üzerinden, mesleğin istenilen amaçlar doğrultusunda yürütülebilmesi, eğitim ortamının

öğrencilerde olumlu duygular uyandıracak şekilde düzenlenmesi ve öğretmenleri etkilemesi gibi nedenlerle öğretmenlerin olumlu özelliklerinin incelenmesi gerekli görülmüştür.

1.4. Araştırmanın Amacı

Çalışmada öğretmenlerin mesleki benlik saygılarıyla ile demografik özellikleri arasında bir ilişki olup olmadığının tespiti amaç edinilmiştir.

1.5. Problem Cümlesi

Öğretmenlerin mesleki benlik saygılarıyla demografik özellikleriyle arasında anlamlı ilişki var mı?

1.6. Alt Problemler

1. Mesleki benlik saygısı yaşa göre farklılık gösterir mi?
2. Mesleki benlik saygısı cinsiyete göre farklılık gösterir mi?
3. Mesleki benlik saygısı medeni duruma göre farklılık gösterir mi?
4. Mesleki benlik saygısı eğitim durumuna göre farklılık gösterir mi?
5. Mesleki benlik saygısı okulda görev yapılan süreye göre farklılık gösterir mi?
6. Mesleki benlik saygısı meslekteki görev süresine göre farklılık gösterir mi?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi açıklanmaktadır.

2.1. Araştırma Deseni

Araştırmada mesleki benlik saygısının katılımcıların demografik özellikleriyle araların ilişkinin tespiti amacıyla “ilişkisel tarama modeli” kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli bir ya da birden fazla değişken arasındaki değişimin varlığını belirlemeyi hedefler, varsa değişimin derecesini tespit etmeyi amaçlar (Karasar, 2012: 81).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, 2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Maltepe ve ilçesindeki ilkokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Çalışma grubunda 162 öğretmen yer almıştır. Tablo 1’de çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Gruplar	Cinsiyet		TOPLAM	
	Kadın	Erkek		
	f	f	f	%
	107	55	162	100

Tablo 1 incelendiğinde 107 kadın katılımcı, 55 erkek katılımcı olmak üzere toplam 162 kişilik çalışma grubunun olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Mesleki Benlik Saygısı: Arıca (1999) tarafından geliştirilmiş olan ölçek belirli bir meslek dalını seçmiş ve bu alanda eğitim görmüş ya da görmekte olan, o mesleği icra eden 17 yaş üstü bireylere hitap etmektedir. 30 maddeden oluşan ölçekte, maddelerden 14'ünün olumlu, 16'sının ise olumsuz ifadeler içerdiği görülmektedir. 2, 5, 7, 9, 11, 13, 14, 16, 18, 20, 24, 26, 28 ve 30. maddeler olumlu, 1, 3, 4, 6, 8, 10, 12, 15, 17, 19, 21, 22, 23, 25, 27 ve 29. maddeler ise olumsuz anlam içeren maddelerdir. Olumlu Maddeler 5 “Tamamen Katılıyorum”, 4 “Katılıyorum”, 3 “Kararsızım”, 2 “Katılmıyorum”, 1 “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde puanlanırken, olumsuz maddelerde ise bu durum tam tersi alınarak puanlanmaktadır. Her bir madde için verilen puan toplanır ve toplam puan elde edilir. Ölçek toplam puanı 30- 150 arası değişmektedir. Alınan toplam puanın yüksekliği ve bireyin mesleki benlik saygısı arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Çalışma 152 kişiye uygulanarak elde edilen madde analizinde ölçek 30 maddeye inmiş, SPSS programında Cronbach α güvenirlik katsayısı hesaplanarak ölçeğin güvenirlik katsayısı .93 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada ise ölçeğin içtutarlılık katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Anketler katılımcılara Google Form üzerinden gönderilmiş ve dikkatlice yanıtlamaları istenmiştir.

2.5. Veri Analizi

SPSS 22.0 istatistik programı kullanılarak ölçek soruları T-testi ve Anova testiyle sonuca ulaştırılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın verilerine dayalı olarak elde edilen bulgulara ve bulgulara ait yorumlara yer verilmektedir.

3.1. Birinci probleme ilişkin bulgular

Mesleki benlik saygısının yaş bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Mesleki Benlik Saygısının Yaş Bakımından İncelenmesi

	Yaş	n	Ort.	ss	F	p
Mesleki Benlik Saygısı	25-35	51	2,0464	,71651	,846	,431
	36-45	65	2,1246	,65110		
	46-60	46	1,9587	,61789		

Analiz sonuçlarına göre mesleki benlik saygısının yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.2. İkinci probleme ilişkin bulgular

Mesleki benlik saygısının cinsiyet bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Mesleki Benlik Saygısının Cinsiyet Açısından İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ort.	ss	t	p
Mesleki Benlik Saygısı	Kadın	107	1,9826	,59230	-1,899	,029
	Erkek	55	2,1897	,76956		

Analiz sonuçlarına göre mesleki benlik saygısının cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.3. Üçüncü probleme ilişkin bulgular

Mesleki benlik saygısının medeni duruma göre farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Mesleki Benlik Saygısının Medeni Durum Bakımından İncelenmesi

	Medeni Durum	n	Ort.	ss	t	p
Mesleki Benlik Saygısı	Bekar	31	1,9269	,74558	-1,178	,657
	Evli	131	2,0827	,64116		

Analiz sonuçlarına göre mesleki benlik saygısının medeni durum bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.4. Dördüncü probleme ilişkin bulgular

Mesleki benlik saygısının eğitim durumu bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Mesleki Benlik Saygısının Eğitim Durumu Bakımından İncelenmesi

	Eğitim Durumu	n	Ort.	ss	t	p
Mesleki Benlik Saygısı	Lisans	127	1,9798	,62119	-2,727	,064
	Yüksek Lisans	35	2,3181	,74686		

Analiz sonuçlarına göre mesleki benlik saygısının eğitim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.5. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular

Mesleki benlik saygısının okulda görev yapılan süre bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Mesleki Benlik Saygısının Okulda Görev Yapılan Süre Bakımından İncelenmesi

	Okulda Görev Süresi	n	Ort.	ss	F	p
Mesleki Benlik Saygısı	1-5 yıl	70	2,1243	,68119	1,687	,172
	6-10 yıl	49	2,0293	,62467		
	11-20 yıl	32	2,0719	,71407		
	21 yıl ve üzeri	11	1,6485	,44456		

Analiz sonuçlarına göre mesleki benlik saygısının okulda görev yapılan süre bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.6. Altıncı alt probleme ilişkin bulgular

Mesleki benlik saygısının meslekte görev yapılan süre bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 7. Mesleki Benlik Saygısının Meslekte Görev Yapılan Süre Bakımından İncelenmesi

	Meslekte Görev Süresi	n	Ort.	ss	F	p
Mesleki Benlik Saygısı	1-6 yıl	16	1,8438	,66329	,694	,557
	7-11 yıl	34	2,0216	,67204		
	12-19 yıl	49	2,0803	,59547		
	20 ve üzeri	63	2,1016	,71033		

Analiz sonuçlarına göre mesleki benlik saygısının meslekte görev yapılan süre bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bir öğretmenin, sahip olduğu özelliklere ve beklentilerine uygun olarak seçtiği mesleğe karşı olumlu bir tutum geliştirmesi beklenmektedir. Mesleğe verilen değer öğretmeni motive edecek ve bu durum başta öğrenci olmak üzere tüm eğitim ortamını olumlu yönde etkileyecektir. Mesleki saygı her meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de çok önemli bir tutumdur. Çünkü mesleğe saygı ve aidiyet, işi severek ve sahiplenerek yapmayı beraberinde getirecektir.

Çalışmada öğretmenlerin mesleki benlik saygılarının kişisel özellikleriyle ilişkisinin tespiti için 162 öğretmenle anket uygulaması yapılmıştır. Yapılan anket uygulaması neticesinde;

Analiz sonuçlarına göre mesleki benlik saygısının yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Yapılan araştırma sonucunu destekler nitelikte Tekirgöl (2011) ise mesleki benlik saygısı ile yaş arasında anlamlı bir farklılık bulmamıştır.

Mesleki benlik saygısının cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Yapılan çalışmanın sonucuyla paralel olarak Figen ve Avcı (2020) Güleç ve Ayaz (2017) yapmış oldukları araştırma sonucunda katılımcıların cinsiyetleriyle mesleki benlik saygıları arasında ilişki olmadığını ortaya çıkarmışlardır.

Mesleki benlik saygısının medeni durum bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu sonuçlar sosyal çalışmacıların mesleki benlik saygısını belirlemek üzere diş hekimlerin mesleki benlik saygısını belirlemek üzere Min (2017) tarafından yapılan çalışmayla ile ters düşmektedir.

Mesleki benlik saygısının eğitim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Benzer şekilde öğrenim düzeyinin mesleki benlik saygısı için önemli olmadığını ileri süren çalışmalar bulunmaktadır (Çankıran, 2019; Kutlu ve Soğukpınar, 2015).

Mesleki benlik saygısının okulda görev yapılan süre bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir

Mesleki benlik saygısının meslekte görev yapılan süre bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu sonucu Kutlu ve Soğukpınar (2015) tarafından yapılan çalışma desteklemektedir.

4.1. Öneriler

Mesleki benlik saygısı her kurum için önemlidir. Eğitim kurumlarında da konu değerini günden güne artırmaktadır. Yapılan anket çalışması öğretmenler üzerinde uygulanmıştır. Bundan sonraki çalışmalarda öğretmen adayları üzerinde bir uygulama yapılırsa mesleğin başlangıcında benlik saygısının tespiti öğretmenlerin geleceklerine ışık tutacaktır.

Bundan sonra yapılacak olan araştırmalara öğretmenlerin branşlarının sorulduğu soru eklenirse branş bazında mesleki benlik saygısı konusu irdelenebilir.

Yapılan çalışma 162 öğretmen üzerinde gerçekleşmiştir. Gelecek çalışmalarda örneklem sayısı artırıp çeşitlendirilebilir.

KAYNAKÇA

Arıcak, O. T. (1999). *Grupla psikolojik danışma yoluyla benlik ve mesleki benlik saygısının geliştirilmesi* (doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Arıcak, T. ve Dilmaç, B. (2003). Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin birtakım değişkenler açısından benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 1- 7.

Aslan, A. G. D. ve Akyol, A. K. (2006). Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygılarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 51- 60.

Baloğlu, N., Karadağ, E., Çalışkan, N., ve Korkmaz, T. (2006). İlköğretim öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı ve iş doyumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 7(2), 345-358.

Carmel, S. (1997). The professional self-esteem of physicians scale, structure, properties, and the relationship to work outcomes and life satisfaction. *Psychological Reports*, 80 (2), 591-602.

Corey, G. (2015). *Theory and practice of counseling and psychotherapy*. Canada: Nelson Education.

Çankıran, S. (2019). *Özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin mesleki tükenmişlik ve iş doyumlarının mesleki benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Demir, R. ve Murat, M. (2017). Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 347-378

Demir, V., Gürsoy, F. ve Ada, Ş. (2011). Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Benlik Saygılarının İncelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 10(1).

- Demirel, Ö. (2017). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: PEGEM Akademi Yayıncılık.
- Dilci, T. (2009). *Eğitim bilimleri alanında yürütülen lisansüstü eğitiminin öğrenci ve öğretim elemanları görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi*. (yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Figen, A.Y., Avcı, D. (2020). Correlation between educational stress and professional self-esteem of nursing student. *International Journal of Caring Sciences*, 13 (2), 1081-1088.
- Güleç, H., Ayaz, C.Ö. (2017). Öğretmen adaylarının benlik saygıları ve mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 556-579
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi, kavramlar-ilkeler-teknikler*. Ankara: Nobel
- Kutlu, M., Soğukpınar, E. (2015). Rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Educational Research*, 6 (1), 84-101.
- MEB (2017). *Öğretmen yetiştirme ve geliştirme genel müdürlüğü öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*, Ankara.
- Min, H.H. (2017). The relationships among professional self-concept, self-esteem and job satisfaction in the clinical dental hygienists. *Journal of Korean Society of Dental Hygiene*, 18 (1), 55-63.
- Munson, W. W. (1992). Self-esteem, vocational identity, and career salience in high school students. *The Career Development Quarterly*, (40)4, 361-368
- Sayın, S. (2003). Farklı programlarda okuyan öğretmen adayı üniversite öğrencilerinin empatik eğilimi, öğretmenlik mesleğine karşı tutum ve mesleki benlik saygısı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(6), 74-84.
- Super, D.E. (1951). Vocational adjustment implementing a self-concept. *Occupations, The Vocational Guidance Journal* (30): 88-92.
- Tekirgöl, D.Y. (2011). *Çalışanlarda mesleki benlik saygısının iş tatmini ve yaşam mutluluğu ile ilişkisi*. (yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.